

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru morarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45;

Corespondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Ierarhia și Mitropolia

bisericei rom. din Transilvania și Ungaria

de V. Mangra.

(Fine.)

Sunt două documente pe care mai ales se razimă adversarii vechi mitropolii a Transilvaniei, combatând existența ei înainte de Mihai-Viteazul: hrizoavele lui Constantin Brancoveanu, principele Țării-Românești, unul din 25 Maiu 1698, al doilea din 15 Iunie 1700. Aceste hrizoave s'au publicat întâi de T. Cipariu.¹⁾ Până atunci eră cunoscut numai un resumat latinesc din al doilea hrizov, publicat de Petru Maior.²⁾ Acestea sunt singurele hrizoave domnești, care vorbesc despre întemeierea mitropoliei Belgradului de Mihai-Viteazul. Ele nu sunt documente contemporane și nu sunt făcute cu scop de a constata adevărul ctitoria lui Mihai, în urmare nu pot servi de dovadă, că înainte de el n'ar fi existat mitropolia românească în Alba-Iulia. Hrizoavele acestea sunt documente de danie făcută mitropoliei Belgradului de Constantin Brancoveanu pentru a întări, față cu propaganda catolicilor, legătura ierarhică a ei cu mitropolia Ungro-Vlachiei, a cărei titular eră totodată Esarul patriarhului din Constantinopol pentru mitropolia Ardealului. În hrizovul din 1698 principele Brancoveanu asigură mitropoliei din Belgrad o subvențiune anuală de șese mii bani. «Deci dară, zice el, dator ne rânduim, ca să avem a da, viitorilor de acolo celorce vor veni dela această sfântă mitropolie de an bani șese mii. Care număr să fie neschimbat și nemutat, pentru că știindu-o pe aceasta sfântă mitropolie că să învâluiește ca o corabie în mijlocul valurilor Mării, fiind între multe feluri de eretici necredincioși și să năpăstuiaște dela dânșii în multe chipuri».

Prin al doilea hrizov din 1700, Voevodul român dăruiește mitropoliei din Belgrad moșia Merișenilor din județul Argeș, zicând: «Și după ce am cumpărat domnia mea această moșie, fiind aceasta sfântă mitropolie de să învâluiește ca o corabie în mijlocul valurilor Mării, aflându-se între multe feluri de limbi străine, fiind și lipsită de celece sunt de ajutorul sfintei mitropolii. Domnia mea am socotit de am dat și am miluit această sfântă mitropolie cu această moșie, ca să aibă a ține pe dânsa oameni și alte bucate, dobitoare, ori ce le-a fi voia. Ca să fie sfintei mitropolii de întărire și de ajutor. Iar domniei mele și răposătorilor părinților domniei mele vecinice pomenire. Drept aceia domnia mea am dat și această carte a domniei mele împreună și cu toate zăpisele de cumpărătoare acestei moșii, Sfintei Sale părintelui Aftanasie mitropolitul și a tot soborul sfintei mitropolii, ca să aibă a ținerea și a stăpâni această moșie din Merișeni cu tot venitul ce ar fi din hotar până în hotar» etc. . . . Dar, în urma unirei,

Românii ardeleni perdură și moșia și mitropolia. Mitropolitul Teodosie scrisese lui Atanasie, că principele Constantin Brancoveanu e atât de indignat, încât nu mai voiește să auză de dânsul, refuzând chiar a i-se mai elibera venitul moșiei.³⁾

Iu ambele hrizoave, în introducerea textului, cum se află tipărit la Cipariu, se zice în cel dintâi, că sfânta mitropolie a Belgradului, «dintru a sa temelie iaste făcută și înălțată de răposatul I-o Mihai-Voevod pe vreme când a fost craiu într'acea parte de loc». În al doilea hrizov, asemenea: «Care dintru a sa temelie iaste făcută și înălțată de răposatul I-o Mihai-Vov.» Cuvintele acestea, zice dl Bunea, ne spun apriat «că mitropolia Belgradului a fost făcută și înălțată dintru a sa temelie de Mihai-Viteazul, și nu spun nici cu un cuvânt, că înainte de Mihai-Viteazul ea ar fi avut în Alba-Iulia, ori airea vre-o «casă residențială» ruinată prin vechime. Așa dară, continuă dsă, este fals ce ne spune extrasul latinesc al hrizovului original la Petru Maior...» etc. Voiește dar să zică, dl Bunea, că hrizovul nu spune, că mitropolia, ca instituție, nu ca clădire, ar fi avut vre-o casă residențială înainte de Mihai-Viteazul. Dar despre aceasta nu poate să facă mărturie un document de danie din 1700, care accidental, și numai istoricește și nu nemijlocit ne dă cunoștință despre mitropolia făcută și înălțată din temelie de Mihai-Viteazul. Cu adevărat, hrizovul nu spune, dar nici nu tăgăduiește, că mitropolia ar fi avut în Alba-Iulia casă residențială înainte de Mihai-Viteazul, iar din cuvintele «care dintru a sa temelie este făcută și înălțată» încă nu se poate concluda în mod absolut, că acolo unde se face și se înalță o clădire din temelie n'ar exista, ori n'ar fi existat înainte altă clădire. De câteori ni-se dă prilej să vedem d. e., că cutare proprietar în locul unei case vechi își zidește alta nouă, din temelie, chiar pe locul acela, ori într'alt loc.

Extrasul hrizovului să rapoartă la donațiunea făcută de Constantin Brancoveanu, și numai în treacăt face mențiune despre întemeierea mitropoliei din Alba-Iulia de Mihai-Viteazul. Am spus însă și altădată,⁴⁾ că extrasul latinesc dela Petru Maior l-a făcut S. Clain, care singur mărturisește lucrul acesta zicând: «Această donație frumoasă scrisă pe pergamen însumi o am cetit, și mai cești ani o am prefăcut latinește, că era românește scrisă, și o am lăsat în arhivul episcopiei Făgărașului la Blaj. Acum ne având la mână cea românească originală scrisoare, de pe cea latinească o am tălmăcit».⁵⁾ În tălmăcirea cea românească, ca și în extrasul cel latinesc, S. Clain redă în resumat cel dintâi, nu textul întreg al hrizovului. După extrasul acesta principele Brancoveanu dăruiește moșia Merișenilor sfintei și dumnezeiești mitropoliei Belgradului, «a căreia casa cea de residenție, care pentru vechime că-

zuse, din temelie o a făcut răposatul în Domnul oarecând predecesorul nostru Io Mihai-Voevod».¹⁾

S. Clain deci, întemeiat chiar pe textul hrizovului original, care l-a avut și l-a cetit, nu admite, că prin cuvintele «care dintru a sa temelie este făcută și înălțată de răposatul Io Mihai-Voevod», s'ar înțelege, că înainte n'ar fi existat mitropolie românească în Alba-Iulia, că această mitropolie ar exista numai dela Mihai-Viteazul, ci că Voevodul român a făcut altă residenție nouă, cum se zice, din temelie, în locul celei vechi.

Cumcă acesta, și nu altul este înțelesul cuvintelor de mai sus, se dovedește prin faptul constat, că în hrizovul cel dintâi din 25 Maiu 1698 a lui Constantin Brancoveanu, s'a scris: «care dintru a sa temelie iaste făcută și înălțată de un prea sfântul și de Dumnezeu alesul pomenitul părintele Sava Brancovici». Așa stă scris în Condica cancelariei Logofetei cei mari a lui Constantin Brancoveanu, din Arhivele Statului din București, la pag. 2735 unde se află textul hrizovului introdus în toată estenziunea. Dl N. Densușanu, care a publicat în «Arhivul» lui Cipariu din 1869 copia hrizovului după originalul, care se află în muzeul Bruckenthal din Sibiu, a constatat de pe atunci, că locul unde sunt cuvintele: «răposatul Mihai voiv, pe vreme, când a fost Crai în acea parte de loc», e cores, se vede răsura foarte bine, varietatea negrelei, care a cam început a roși, ba chiar din unele litere a rămas câte o coadă nerasă; pe corecțiunea aceea se mai cunoaște pulberea de aur».²⁾

Este deci constat, că pasagiul referitor la ctitoria lui Mihai Viteazul în hrizovul din 1698 este falsificat, că acel pasagi în textul original, nefalsificat, spune că mitropolia Belgradului «dintru a sa temelie este făcută și înălțată de un prea sfântul și de Dumnezeu alesul pomenitul părintele Sava Brancovici». Din cuvintele acestea dl Bunea ar trebui să concludă, după felul său de interpretare, că înainte de Sava Brancovici n'a existat mitropolie românească în Alba-Iulia — pentru că textul citat nu spune că ar fi existat — dacă n'am avea al doilea hrizov, cel din 1700, prin care se scoate la iveală ctitoria lui Mihai Viteazul. Prin urmare, precum prin cuvintele «făcută și înălțată din temelie», în hrizovul din 1698, nu este a se înțelege întemeierea unei mitropolii, care n'ar fi existat înainte, ci reconstruirea sau reedificarea reședinței mitropolitane de Sava Brancovici, ruinată de Turci și de Tătari în două rânduri, tot așa, prin cuvintele «care dintru a sa temelie este făcută și înălțată de răposatul Mihai-Voevod», în hrizovul din 1700, este de a se înțelege clădirea din temelie a reședinței mitropolitane, ruinată prin vechime, cum ne spune S. Clain.

Din cele expuse cetitoriu nepreocupat, cumpănind argumentele pro

¹⁾ S. Clain ib.

²⁾ T. Cipariu: Archiv. p. 454. Această constatare o face și profesorul dr. Lupaș din Sibiu, care a trimis Academiei române o fotografie a hrizovului aflat în muzeul Bruckenthal, în anul trecut.

³⁾ Biserica ort. română a. V. p. 109.

⁴⁾ Ierarhia Românilor p. 7.

⁵⁾ V. Mitropolitul Sava II. Brancovici p. 8.

⁶⁾ S. Clain: Istoria Românilor ms. part. 8 §. 3 nota 1.

⁷⁾ Arhiv pentru filologie și istorie pg. 553—556.

⁸⁾ Istoria bisericei Românilor p. 149.

și contra, va putea judeca liber, întru cât mi-a succes să dovedesc existența mitropoliei Ardealului înainte de Mihai-Viteazul. Eu n'am urmărit prin studiul de față scopul ca să scriu istoria ierarhiei și a mitropoliei române din Transilvania și Ungaria, ci ca să apăr, după puterile mele, în contra atacurilor din lăuntru, existența istorică a acestor venerabile așezăminte, sub a căror pavază s'a încheșat și s'a dezvoltat poporul român, ca societate religioasă și politică. Atacați am fost și suntem noi Români și azi pe câmpul istoriografiei naționale, ci atacurile venind din afară nu ne supără ca atacurile, cari ne vin dela frați, sub aparența adevărului. S. Clain, Șincai, Petru Maior, au muncit toată viața la cartea neamului românesc, și s'au sfârșit ca moșteni muncitorii, lăsându-ne moștenire operele lor neperitoare temelie la întreaga noastră dezvoltare culturală. Ei știu și cunosc o mitropolie a tuturor Românilor din Transilvania înainte de Mihai-Viteazul, pe care dl Bunea o combate cu îndărătnicie, pretinzând, că scrisese marilor dascăli sunt erori învechite, și atacând cu violență pre căți nu jură în cuvintele sale. Cât de puțin îndreptățit însă este dl Bunea să atace convingerile celor ce țin la vechea mitropolie de Alba-Iulia se vede din recenziunea făcută asupra «Vechilor episcopii» de ilustrul academician Gr. G. Tocilescu, din care estragem următoarele părți relativ la mitropolia românească de Alba-Iulia:

«Mica lucrare asupra căreia am onoare a Vă relata, o recunoaște însuși autorul ei «că nu este o scriere perfectă» și că mai trebuiesc încă cercetări pentru lămurirea trecutului bisericei române din Transilvania și Ungaria de la secolul al XV-lea până la sfârșitul secolului al XVII-lea. Totuși autorul are convingerea, că printr'ansa s'a apropiat «cu mult mai tare de adevăr, decât cei ce au tratat același subiect: istoria bisericei românești», din răstimpul secolilor sus amintiți.

«Cum se vede, încă dela început autorul își ia o pozițiune militantă față de ceea ce numește fără șovăire «născociri, cari la noi au devenit dogme istorice». Asemenea «dogme istorice» însă se găsesc pe terenul religios al istoriei bisericei române, pe un teren de luptă, adevărat pe care nu poate cineva pași decât bine înțeles, cu documente sigure, autentice și îndestulitoare. Chiar și atunci când pozezi asemenea dovezi, totuși trebuie să mai stai la îndoială, dacă totul ai cercetat, dacă nu-ți mai rămâne încă ceva nelămurit, încă ceva îndoios; dar și într'un caz și într'altul rezerva ți-se recomandă, căci atinge un teren de ordin moral, atinge instituțiunea cea mai scumpă și mai însemnată a unui popor. Rezerva devine însă o datorie de prudență, atunci, când în calitate de înalt preot al unei confesiuni, cauți a-ți îndrepta armele contra bisericii altei confesiuni, — mai ales când credincioșii acesteia sunt propriii tăi frați, fiii aceleiași mame. De aceea, domnilor colegi, de la început chiar, broșura pă-

rintelui Bunea pare a fi scrisă cu anumite tendințe, ea nu voeste atâta ca să pună în lumină nește adevăruri din istoria bisericilor românești de peste Carpați, ci mai mult sub aparența unor cercetări cu totul desintegrate, curat științifice, țintește temelia legală și existența istorică a Mitropoliei române din Belgrad (Alba-Iulia). Aceasta scriere caută să nimicească ideea, că odată Mitropolia română din Alba-Iulia a fost o biserică națională, autocefală și subordonată canonică Patriarhului din Constantinopol, și că Românii de peste Carpați au avut și dănuși instituțiuni naționale, religioase, ca atare recunoscute.

«Chiar din titlul acestei broșuri se vede, că autorul scoboară mitropolia Belgradului la simplă episcopie, punându-o ceva mai pe jos decât unele simple episcopii, ca aceea a Vadului, Geoagului, a Silvașului. Atacându-se însă existența canonică și legală a Mitropoliei române de Alba-Iulia, se atacă maica comună a ambelor mitropolii române de peste Carpați (Blaș și Sibiu); se atacă existența și legalitatea tuturor episcopilor române de pe teritoriul Transilvaniei și Ungariei, ca mâne poimâne să vină alții și să atace legalitatea și a Ungro-Vlahiei și Moldovei.

Chiar din titlul ce autorul îl dă scrierii sale, de «Vechile episcopii românești», titlu în care Belgradul (Alba-Iulia) este pus în șirul numai al unei simple episcopii, se vede spiritul și preocuparea scriitorului.

«Faptele pozitive sunt, că au existat peste Carpați din cea mai depărtată vechime, nu numai episcopii teritoriale, dar și o autoritate bisericească superioară, română, o arhiepiscopie a țării Ardealului și a părților ungu-rești».¹⁾

Din parlament. Modificarea regulamentului de casă s'a făcut. Marți s'a votat punctul 2 din proiectul de modificare, iar ieri, Joi, punctul 3. Până Marți deputații naționaliști au purtat luptă energetică în contra revizuirii, apărând libertatea cuvântului, dar în urma purtării extrem de volnice a prezidentului față de ei, în ședința de Marți au declarat, că nu mai iau parte la dezbateri și au părăsit în mod demonstrativ dieta. Prezidentul adevărat a detras cuvântul dela toți oratorii naționaliști, fără nici un motiv. Despre această ședință a dietei vom aduce raport amănunțit în numărul viitor. Acum dieta își va încheia, poate mâne, sesiunea, se va

¹⁾ Analele Academiei române. Seria II. Tom. XXV 1902—1903 pg. 412—416.

FOIȘOARĂ.

O dare a preoției noastre la 1667.

Pe timpul principilor ardeleni, începând cu Ioan Sigismund, Ardealul, cum știm, era tribut Turciei. O parte din venitele țării, cari se adunau din dări, din venitul băilor de sare, a vămilor, etc., erau înghițite de hasnaua nesațioasă a Sultanilor.

Darea se prelină după sistemul de „porți”, introdus în Ardeal și Ungaria de regele Carol Robert, la 1342. Sub o „poartă” (kapuszám) se înțelegea la început o moșie și casă iobăgească, pe poarta căreia încăpea un car de fân. Mai târziu „poarta” o alcătuiau câte 4 case iobăgești, iar la începutul secol. XVII făceau câte 10 oameni o „poartă”.¹⁾ Darea aceasta era dare fonicară și pentru încasarea ei erau responsabilii proprietari moșiilor iobăgești, stăpânii iobagilor.

Afară de darea aceasta mai era pe timpul principilor și dare de persoană (de cap, „capitatim”), pe care o plăteau nobilii mai săraci, spanii camerali dela băile de sare, dirigătorii fiscalului, dijmuitorii de vinuri, etc. Aceștia plăteau, începând de la 1/2 taler, până la 20 de taleri, amăsurat venitului ce-l aveau.

De la sistemul de „poartă” s'a făcut

¹⁾ Vezi: Aprobate, Parte III. Tit. II art. 3 din 1608.

constituit în sesiune nouă, apoi ia vacanțe de două săptămâni. După Paști se va dezbate în dietă bugetul, pe baza noului regulament de casă.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în tractul Turda.

— 20 Martie v.

Despre sinodul protopresbiteral ținut în 7 Martie a. c. în Turda îmi iau voie a vă raporta următoarele:

La orele 8 a. m. ne am întrunit în sf. biserică, unde protopresbiterul Iovian Murășianu asistat de 2 preoți a săvârșit sf. liturghie împreună cu chemarea Duhului sf. De aci am mers la școală, — care la stăruințele neobosite ale protopresbiterului s'a edificat în anul 1904 prin mari jertfe și azi e fala poporului gr. or. din Turda, — unde prezidentul în o vorbire, în care accentuează roadele dulci, cari se pot frange prin buna înțelegere și dragoste frățească, ca trebuie observată mai ales în corporațiuni, cum e cea prezentă, pune la inima membrilor sinodului, ca conduși de acestea principii se contribuie fie care după putință la pertractarea obiectelor ce vor fi puse la ordinea zilei, spre binele și înaintarea protopresbiteratului și a întregii biserici, apoi declară ședința sinodului protopresbiteral din acest an de deschisă.

După constituirea biroului, ales fiind notar preotul Vincențiu Orăsan, și bărbați de încredere preotul Georgiu Murășan și avocatul Dr. Valer Moldovan — protopresbiterul citește raportul general despre starea tractului în anul 1907. Raportul se ia în general și în special la cunoștință.

Din raportul general estreg următoarele:

I. Afaceri administrative. În cursul anului 1907 au intrat la oficiul protopresbiteral 903 esibite (cu 40 mai puțin ca în anul 1906), cari, afară de cele pendente — toate au fost rezolvite. Afaceri disciplinare nu au obvenit, ci s'au perpetuat cele mai bune și firești legături între preoți, învățători și popor.

Se anul protopresbiteral a ținut 5 ședințe, deliberând în afaceri materiale de divorț, cari toate au fost aprobate de superioritate.

Vizitațiunile canonice s'au efectuat la timpul prescris în toate comunele bisericesti, afară de 3, în cari se vor face cu ocazia examenelor, eventual cu ocazia urcării salerelor învățătoarești după legea cea nouă. La aceste vizitațiuni s'a constatat un mers normal. Serviciile divine s'au ținut regulat, nizuindu-se preoții mai zeloși prin predică corăspunzătoare a cultiva poporul, al atrage către unicul isvor de ridicare religioasă morală bisericească, care este și va rămânea scutul apărător în contra năvălirilor moderne opuse. Pentru acest motiv, pe viitor se recomandă și mai mult cultivarea amvonului, mai ales că biblioteca protopresbiterală — de nou înființată prin stăruințele neobosite ale protopresbiterului — vine în ajutorul celor ce o doresc și o știu folosi. Prin cultivarea facultăților spirituale preoții câștigă și în autoritate și venerațiune

odată abateri. În timpul domniei lui Cristofor Băthori, dieta din anul 1578, la înzistența principelui a hotărât, ca darea să se prelină după numărul vitelor și oilor, voină a scoate o sumă mai mare pe calea aceasta, deoarece pe vremile acele Ardealul avea mare bogăție de vite. Acest sistem însă n'a dăinuit decât trei decenii (1578—1608) și a trebuit să fie cassat.¹⁾ Cauza a fost, că oamenii au neglijat cultura de vite, circuzile de boi se înpuținară de tot și pășunile erau pustii.

Darea unei porți la început a fost de 18 denari (cam 2 cor. și 16 fil.), care însă cu timpul s'a tot urcat. La 1545 era 60 de denari, apoi 75, la 1569 deja 99 de denari. Mai tare s'a urcat darea în secol. XVII. Principele Gavriil Băthori a prelinat la 1608, câte 8 floreni de poartă, apoi 10 și 12 fl. Cronicarii de pe atunci exclamă, că aceasta este „o dare ne mai pomenită”. Cu timpul însă trebuințele erau tot mai mari. Curtea princiară, și cu deosebire multe războaie interne, contra oligarhilor pretendenți la tron și expedițiile războinice în afară, mistuiau mult banet. De altă parte Poarta încă devenise tot mai pretensivă. Din cauzele aceste dările cresc într'una, treptat. În domnia lui Bethlen darea de poartă era 20 fl., pe timpul Racoștilor ajunge la 22 fl., iar sub Apafi I. staturile țării au fost silite să voteze, la 1696 câte 40 fl. de poartă. Acesta a fost maximul de dare.

Ce sumă se încasa în tota, sau cum am zice în limbajul modern, cât de mare

¹⁾ Mike, Art. Diet. II 215 și Kővári Erd. tört. IV p. 34.

față de turma pășorită, pe care apoi fără greutate o pot conduce spre limanul dorit.

Referitor la afacerile școlare s'a observat un progres îmbucurător față de trecut.

II. Afaceri bisericești. Protopresbiteratul e format din 31 comune bisericesti matere și 4 filii, în 30 biserică și 1 capelă, în M-Uișara, în cari funcționează 28 parohi, dintre cari unul protopresbiter, 1 profesor seminarial pensionat și protopresbiter onorar, iar ceilalți preoți de mir, unul fiind distins cu brâu roșu. La finea anului 1907 au fost trei parohii vacante: Apintiș, Săn-Mihai și Vaidasig, pentru a căror întregire s'a și scris concurs.

Dintre cantori 17 sunt necualificați, pentru instruirea lor se va ținea la timp potrivit un curs de pregătire.

Conform datelor statistice au fost în acest protopresbiterat 3174 familii cu 7643 bărbați și 7370 femei, deci cu 103 suflete mai multe ca în anul trecut.

Știn ceti și serie 2902 bărbați și 1987 femei, cu 226 mai mulți ca în anul trecut.

Căsătorii bisericești civile s'au încheiat 204, cu 40 mai multe. Căsătorii numai civile n'au fost.

Căsătorii miste au fost 88, iar ilegale 68, cu 5 mai puțin ca în anul trecut.

Nașteri legitime 643, cu 75 mai multe ca anul trecut, iar ilegite 61.

Au murit 437, cu 17 mai puțin ca anul trecut.

Treceri religioase la noi au fost 38, iar dela noi 11 cazuri.

III. Afaceri școlare. În tract sunt 14 școli, dintre cari 2 sunt închiriate, cele 12le proprii; în celelalte 17 comune sunt numai școli de stat, respective comune cu frații gr. cat. în Ciunga și Giliheș.

Posturi învățătoarești vacante au fost 11, dintre cari pe baza concurselor publicate s'au întregit definitiv 3, iar celelalte posturi în lipsă de concurenți au fost ocupate provisor prin candidați denumiți de Preaven. Consistor.

Obligați la școală au fost dela 6—12 ani 1562 și dela 13—15 ani 585, în total 2147 elevi (cu 29 mai puțin ca anul trecut), dintre cari au cercetat școala dela 6—12 ani 777, dela 13—15 ani 260 elevi, în total 983, cu 55 mai puțin ca anul trecut.

Școli străine au frecuat 490 elevi, cu 21 mai puțin ca anul trecut.

Învățători au funcționat 14, dintre cari 6 definitiv și 8 provisorii. Dintre cele 14 școli 5 sunt excepționale. Grădini școlare sunt 11. Biblioteca școlare 2. Ca catiheti la școlile străine au fost aplicați 29 preoți cu o remunerație de 760 coroane.

Salarele învățătoarești au variat între maximul de 810 și minimul de 600 cor. Suma acestor salare a atins cifra de 10.400 cor., din care sumă afară de 200 coroane date de Preavener. Consistor ca ajutor s'a acoperit din repartitie pe popor.

IV. Afaceri episcopice. Avera bisericească a tuturor parohiilor la finea anului 1907 a fost în nemiscătoare 209.302 cor. 58 fileri și în mișcătoare 130.414 cor. 43 fileri, total 339.717 cor. 01 fileri, iar

era bugetul la venite, e greu de stabilit precis. Pe la mijlocul secol. XVI, când Ardealul, în numele minorului Ioan Sigismund, era guvernat de Martinuzzi, venitele țării erau cam 300 mii floreni, o sumă considerabilă pe acel timp. Mai târziu s'a urcat bugetul în proporția dărilor sporite. Despre mărirea bugetului ne putem face indirect o idee din faptul, că principele Bethlen, deși a purtat și el războaie costisitoare, dar fiind cruțător, după o domnie de 16 ani, a lăsat la moarte sa peste un milion de floreni în tesaurul public al țării.

O cauză a urcării dărilor era și tributul turcesc, cum am amintit. Acest tribut e caracteristic pentru starea Ardealului. El e barometrul gradului de dependență a țării de Turcia. Cu cât Ardealul, în urma gâlcivilor interne și a expedițiilor aventuricioase ale principilor, slăbea și îi scădea forța de rezistență, cu atât Sultanii pretindeau tribut mai mare.

După catastrofa dela Mohács, vajnicul Sultan Soliman a luat sub protecția sa pe Ioan Zápolya, regele „național” al Ungariei. Dar Zápolya era numai umbră de rege, de fapt atâna dela Pașah, era o unealtă în mâinile aceluia, cu toate că n'a pretins tribut dela el. După moartea lui Zápolya Soliman a luat în stăpânire Buda, iar Ardealul și părțile până la Tisa le-a dat fiului minorean al lui Zápolya, lui Ioan Sigismund, prescriind o dare anuală de 10 mii de galbini. Aceasta s'a întâmplat în 1541, luna August. Martinuzzi, care împreună cu Isabela, mama minorului, guverna țara, a amănat plăti-

averea curat activă 334.458 cor. 94 fileri, în care se cuprinde și averea școlilor.

Rațiociniile parohiilor, afară de unul, toate au fost revidate și așternute spre aprobare Preaven. Consistor.

Acestea din raportul oficiului protopresbiteral.

A urmat la ordinea zilei cetirea raportului episcopiei protopresbiterale prin parohul Vincențiu Orăsan, din care estrag următoarele:

Fondul protopresbiteral la finea anului a avut un capital de 629 cor. 83 fil., din care 625 cor. 21 fileri sunt depuși spre fructificare la „Arieșana”.

Repartitia tractuală a fost prelinată cu 1056 cor. 94 fileri, au intrat 764 cor. 65 fil., neincassate 292 cor. 29 fil.

Repartitia bibliotecii tractuale a fost prelinată cu 132 cor., au intrat 93 cor., neincassate 39 cor. Pentru încasarea restanțelor s'au făcut pașii de lipsă.

Avera fondului și bibliotecii protopresbiterale se evaluează la 4690 cor. 19 fileri, iar averea activă 3123 cor. 19 fil., care față de averea din anul trecut de 1272 cor. 71 fileri arată o creștere de 1850 cor. 48 fil.

Biblioteca protopresbiterală s'a prelat în folosință membrilor cu prima Aprilie anul trecut, când s'a distribuit și cataloage însoțite de un extras de regulamente privitor la scoaterea și folosirea cărților. Conform acestui catalog biblioteca cuprinde 9 grupe, după natura cărților. 191 opuri în 270 volume, valorând 499 cor. 83 fileri, o creștere de 119 cor. 70 fileri față de anul trecut. Cărțile cele mai valoroase în urma stăruinței protopresbiterului s'au compactat. Mulțumită i-s'a exprimat protopresbiterului pentru apelul călduros adresat „Academiei Române”, care a și binevoit a ne dona mai multe și foarte valoroase cărți literare-științifice, prin cari mult ni-s'a îmbogățit biblioteca.

Cu plăcere aprobătoare s'a luat la cunoștință cumpărarea casei cu grădină, în un complex cu realitățile parohiei Turda, cu suma de 3000 cor., care s'a și achitat din 1500 cor. încuse dela parohia Turda ca contribuție de conproprietar și din 2000 cor. împrumutate dela Preaven. Consistor. Aceste case s'au și intabulat pe fondul protopresbiteral, conform contractului aprobat de Preaven. Consistor. După demolarea acestor case, pe acest loc ar fi să se zidească casele protopresbiterale, pentru a căror efectuare s'au și făcut pașii de lipsă, cerându-se un împrumut de 13000 cor. d la Preavener. Consistor, pentru a cărui replărire prin înalta rezoluțiune consistorială nr. 2965/907 Ep. se recere o cuotă anuală de 1200 cor., care ar fi de a se plăti din cuotele deja votate și anume: dela 30 preoți a 20 cor. = 600 cor., dela fondul protopresbiteral 300 cor. și dela protopresbiterul chirie anuală în loc de 200, 300 coroane. Cu ajutorul bunului Dumnezeu ne vom vedea și noi realizată dorința cea veche de a avea case protopresbiterale în Turda și nu vom mai fi siliti a umbla pe strădele orașului și a întreba pe trecători, că în ce stradă și case s'a mutat protopopul nostru.

S'a aprobat rațiociniul de pe anul 1907 și s'a votat bugetul pe anul 1908.

rea tributului aproape doi ani. Dar în cele din urmă, temându-se de urgia Turcului, a trimis în Iunie 1543 suma de 10 mii de galbini lui Soliman, care se afla în tabără, pe malurile Dravei. Acesta a fost cel dintâiu tribut turcesc anual al Ardealului, care n'a încetat — afară de mici restimpuri — până ce țara a trecut în stăpânirea Austriei.

Ștefan Băthori, urmașul lui Ioan Sigismund, a avut de rival la domnie pe puternicul oligarh Gáspár Bekes. Acesta s'a ridicat cu oaste să surpe pe Băthori. Totodată a trimis la Constantinopol o solie, oferind Sultanului tribut anual de 30 mii de galbini, cu condiția, să-l recunoască de principe al Ardealului. Sultanul a respins oferta. Rivalitatea dintre Băthori și Bekes s'a terminat cu deruta acestui din urmă, dar Poarta profită de ocazie și urcă tributul la 15 mii de galbini.

În suma aceasta s'a plătit tributul până la principele Bethlen. Prin mijlocirea acestuia s'a scărit iarăși la 10 mii. În domnia lui Bethlen, cum se știe, principatul Ardealului și-a ajuns apogeul și vedem, că tocmai atunci Poarta se mulțamește cu tributul redus. Dela Racoști a pretins din nou 15 mii de galbini, iar în timpul tulburărilor din domnia lui George Rákóczi II a urcat tributul anual la 40 de mii de galbini. Staturile țării au fost silite să voteze această sumă, în dieta ținută la Deva, în Octomvrie 1688, deodată cu proclamarea lui Barsay de domnitor.

(Va urma).

Silvestru Moldovan.

La anunțarea presidiului, că notarul scaunului protopresbiterial George Costin, fost paroh în Săn-Mihai și parohul Grigorie Pop din Vaidasig a răposat, sinodul își exprimă condolența prin ridicare. De notar la scaunul protopresbiterial se alege cu aclamație preotul din Agârbiciu Vasile Orăsan.

Ca punct ultim se prezintă și cetește cercularul Preaven. Consistor dto 13 Dec. 1907 nr. 12308 școi, cu privire la regularea salariilor învățătoresți conform art. de lege XXVII. din 1907. Aci protopresbiterul face un expozit detailat, desfașurând dispozițiile urmate din partea superiorității în acest obiect și arată greutățile cu cari s'a luptat în mai multe comune, până ce i-a succedat în îndupleca pe credincioși, ca să susțină școala din mijloace bisericești. La această muncă sublimă în partea cea mai mare i-a ajutat zelosul și neobositul avocat Dr. Valer Moldovan, care a lăsat ale sale și nu a pregetat a însoți pe protopresbiterul în toate comunele mai expuse, ca prin graiul popular și modul seu de vorbire convingător, să câștige poporul pentru susținerea școlii confesionale. Pentru această faptă sinodul i-a exprimat mulțumită protocolară.

Sinodul cu plăcere a luat la cunoștință, că în comunele cari sunt mai expuse, cum sunt: Agârbiciu, Harastas, Săn-Mihai și Turda se susțin școlile din mijloace curat bisericești.

În Banabie, Hidiș și Vaidasig pe lângă ajutor de stat ce nu trece peste suma de 200 cor.

În Agriș, Muerău, Botcz, Găbud, Criștiș, Săn-Iacob și Sopor, pe lângă ajutor de stat ce trece peste suma de 200 cor. În aceste comune se vor face fașunile în cadrul acestei clasificări și după aprobarea acelor se vor cere ajutoare de stat.

Cu acestea desbaterile s'au terminat și protopresbiterul mulțumind călduros membrilor sinodali pentru buna ordine și înfăptuirea frățescă observată în frul desbaterilor, încheie ședința apelând la zelul tuturor și implorând ajutorul Celui de sus, ca hotărârile luate să se poată și executa.

Agârbiciu, 12 Martie 1908.

Vincențiu Orăsan
preot.

Din despărț. Sibiiului.

— Șezători literare în Roșia săsească. —

— 6 Aprilie nou.

Indemnului dat din partea despărțământului Sibiiu al „Asociațiunii” pentru a se ținea în cursul iernei trecute șezători literare pentru popor, a fost urmat în câteva comune. În fruntea tuturor însă stă Roșia săsească, unde tinărul preot *Constantin Moldovan* — precum se vede — este pe deplin convins de misiunea culturală, ce are clerul nostru dela sate, mai ales în aceste zile grele și pline de ispite primejdioase pentru viitorul nostru. La început s'a prezentat poporul — neobișnuit cu asemenea întocmiri — în număr mic, care însă s'a ridicat mereu, încât la urmă nu mai încăpeau participanții în sala școlii.

În aceste șezători, elevi mai mari de școală și adulți au declamat poezii potrivite alese pentru creșterea poporului; s'au cântat cântări diferite fără a se neglija doinele originale locale, spre a se desvolta astfel dragostea poporului către ale sale; s'au citit bucați alese din scriitori noștri de ezi cei mai buni, precum din Sadoveanu, Sandu Aldea, Agârbiceanu și Slavici.

Poporul s'a simțit plăcut atips și cuprins de oare-care mândrie, ascultânduși limba atât de cu farmec prinsă din partea acestor măiestri fii ai săi.

În legătură cu acestea li s'a vorbit despre „Originea Românilor”, li s'a citit tractatul lui *Dr. I. Lupăș*, „despre limba română”; apoi „despre teatru”.

Punctul de căpetenie al acestor șezători l-au format prelegerile, ținute de harnicul preot *Moldovan*, care a vorbit poporului despre următoarele obiecte:

1. „Despre meserii și trebuința de a le îmbrățișa Românii în măsură tot mai mare.”

2. „Despre alcool și beuturile spirituoase” a vorbit în mai multe rânduri, folosind materialul potrivit din lucrarea dl. *Marcu și Roșianu*, și arătând a) că alcoolul nu nutrește, nu întărește, și nu încălzește;

b) înfrurirea alcoolului asupra circulației sângelui, a nervilor, a sufletului.

3. În legătură cu beuturi li s'a citit „Predica despre beție”, de *Dr. Ele M. Cristea*.

4. Din economie, „Despre soiurile vitelor și despre creșterea lor.”

5. „Ingrijirea vitelor de jug și a celor de îngrășat.”

6. „Despre ingrijirea vițelilor și a vacilor de lapte.”

7. În legătură cu acestea li s'a citit și lucrarea: „Soiurile mai alese de vite și ingrijirea lor” de *Dr. I. Radu*.

8. Din agronomie: „Despre alegerea pământului pentru diferitele trebuințe și despre întocmirea pământului.”

9. „Despre alegerea pomilor, plantarea lor, distanța plantării, etc.”

10. „Despre ganoul măestrit.”

11. „Despre stupărit.”

La întocmirea prelegerilor preotul Moldovan s'a folosit de prelegerile profesorului *D. Comșa*, de materialul publicat în „Țara Noastră” etc.

Aceste întruniri au stârnit interesul poporului pentru trebuințele obștești și pentru înaintarea tuturor. Numitul preot a folosit această bună dispoziție a credincioșilor săi, vorbindu-le și

12. „Despre școala populară și foloasele ei”. Ostenelele lui n'au fost zadarnice, căci poporul s'a ales cu convingerea, că trebuie să se forțeze a jertfi cât de mult, când e vorba de școala și de limba lui. Deși sinodul parohial decisese a cere ajutor dela stat pentru susținerea școlii, totuși au revenit asupra acestui conclud și cu unanimitate au decis atât în comitet cât și în sinod a susține școala cu ori ce jertfe din puterile proprii. Acest lucru e cu atât mai laudabil, cu cât Roșia săsească este una din cele mai din urmă parohii ale tractului Sibiiu. E compusă din o mână de oameni, alipiți la o comună săsească, mai puternică. Afară de aceea au o datorie de vre-o 40.000 cor. pentru o moșie cumpărată pe seama bisericii; zidesc acumă casă parohială de cărămidă, frumoasă și modernă, în valoare de 8—9 mii cor.

Deci pilda aceasta se laudă de sine, și noi dorim ca să fie imitată de toți în toate privințele expuse mai sus.

Vecinul.

NOUȚĂȚI.

Salvarea școlilor. Au decretat susținerea școlilor din propriile mijloace următoarele comune bisericesti: Sebeș, Borgo-Joseni, Borgo-Mijloceni, Borgo-Prund, Borgo-Rus, Borgo-Bistrița, Borgo-Suseni, Comăna-superioară, Cenade, Păuca, Miercurea, Răhău, Lancrăm, Pianul de jos, Turdaș, Dumbrava, Deda și Râu-Sadului.

Conclus laudabil. Sinodul protopopesc al tractului protopresbiterial *Mercuria*, în ședința ordin. din anul curent a decis, ca în toate comunele din tract să se țină școală cu adulții, respective cu analfabeții.

Alegere de patriarh sârbesc. Maiestatea Sa a dat aprobare prealaltă hărăzilor aduse din partea congresului național sârbesc, cu privire la administrarea averilor bisericești, și totodată a numit administrator pentru patriarhia văduvită a Carloveșului pe *P. S. Sa*, Episcopul din Buda, *Lucian Bogdanović*, căruia Maiestatea Sa i-a dat și titlul de consilier intim. Administratorul a fost încredințat ca facerea tuturor pașilor de lipsă, ca alegerea de patriarh să se poată săvârși cât mai curând.

Un nou ministeriu se va înființa cu începere dela 1 Aprilie v. în România. Ministeriul domeniilor se va împărți adecă în două, rămânând unul numai al domeniilor, iar cel nou înființat va fi al comerțului și agriculturii. Actualul ministru al domeniilor *A. Carp* se va retrage, după cum scriu ziarele din București, iar ca noi miniștri vor intra în cabinet dl. *Ales. Djuvara*, la comerț și industrie și dl. *G. Asan*, la domenii.

Instalare. Mercuri s'a făcut în Cluj instalarea noului episcop reformt *Kenessey Béla*. Actul s'a săvârșit în biserică. A urmat apoi banchet mare. La instalare a participat și contele *Tsza István*, fostul ministru-president.

Premii pentru piese teatrale. Direcțiunea teatrală național din București a pus trei premii, de câte 2000 lei, 1000 lei și 500 lei, pentru piese dramatice, prezentate direcțiunii în curs de doi ani. Premiile se vor da în Aprilie 1910.

† Pavel Cotoșiu. Anunțăm cu părere de rău, că actuarul consistoriului metropolitan, *Pavel Cotoșiu*, un tinăr inteligent, dar modest și de rară onestitate, după grele și îndelungate suferințe a repausat Luni, în 6 Aprilie n. în comuna sa natală Fintenșul-mare. Odihnească în pace!

Esamen. Programul esamenului teoretic, ce se va ținea la școala de economie de model comitatensă din Sibiiu, (Piața-târgului de vite 10.) în 30 Aprilie 1908 st. n. la orele 3 după amiază, e următorul: 1. Limba maghiară, 2. Aritmetica și Geometria, 3. Fizica, 5. Economia de câmp, 5. Pomologie, 6. Științele despre prăsila de vite. Cărțile de economie purtate de elevi și caetele lor de scris sunt puse spre vedere publică.

Miscări studentești. Studențimea română din Cernăuți a adresat comitetului studențimii române din Viena următoarea scrisoare:

Fraților! La căldurosul vostru apel isvorât din cele mai senine și avântate sentimente naționale ne alăturăm și noi, conduși de aceleași ideale și de aceeași dragoste pentru propășirea culturală a neamului nostru. Ideea înființării câtorva catedre la universitatea de aici, cu limba de propunere românească, nu este numai o datorință, ci o necesitate simțită de întreaga suflarea românească din Bucovina, care își afirmă dreptă sa pretenție la o cultură națională. Prin înființarea unei catedre de istoria Românilor la universitatea de aici ni-se dă prilejul de a desprinde de pe buzele unui profesor român în graiul nostru obârșia strălucită, luptele crunte întru închegarea neamului nostru, războaiele sângeroase pentru apărarea limbii, moșiei și legii străbune. Pretindem crearea de catedră de drept la facultatea juridică, pentru a ne putea afirma demnitatea noastră națională și de a imprima un caracter mai românesc instituțiilor noastre de drept din Bucovina. Suntem un popor puțin cunoscut în apusul cultural al Europei, dorim și crearea unei catedre de limbă și literatură română la universitatea din Viena, pentru de a ne putea manifesta cultura și aspirațiunile noastre în marele concert cultural al popoarelor din apus și a câștiga pentru tinerimea noastră din străinătate într'un centru al științelor un loc de cultivare a limbii și literaturii române. Aderăm deci din toată inima la întreprinderea aceasta curat românească și avem firma speranță, că deputații noștri, călăuziți de aceleași gânduri și sprijiniți de toți Românii din Bucovina, vor duce o la bun sfârșit. Cernăuți, la 25 Martie 1908. Cu dragoste frățescă. Pentru studențimea română: *Silviu Dragomir m. p.*, *Nicu I. Popescu m. p.*, *Ioan Brăteanu m. p.*, *Nicolae Cotos m. p.*, *C. de Vlad m. p.*, *Vasile Lițu m. p.*, *Ioan Nisioiu m. p.*, *George Malcinschi m. p.*

Dela „Academia Română”. Luni a fost ședință solemnă la „Academia Română”. Noul membru, *Dr. Grecescu* și-a rostit discursul de recepțiune. A făcut în cuvântarea sa istoricul amănunțit al științei botanice. I-a răspuns *Dr. Istrati*, amintind, — întocmai ca și *Dr. Grecescu*, — cu evlavie numele predecesorului *Florin Poniș*, și robind noului membru un „bine ai venit” în templul cel mai înalt al culturii neamului românesc: Academia Română.

La fondul Victor și Eugenia Tor-dășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: *Emil Gheea*, paroh, *Paloș*, *Aurel Nistor*, paroh, *Arpatac*, *Alexandru Măcelariu*, proprietar, *Sângătin*, *Ioan Preseure*, notar, *Calbor*, *Ioan Conora*, paroh, *Calbor*, *Crucian Mărginean*, paroh, *Cenade*, fiecare câte 1 cor.

Greva studenților din Năsăud. Directorul gimnaziului din Năsăud, dl. *Ioan Gheție*, desminte greva anunțată de zărele maghiare, care se reduce la faptul, că câțiva studenți n'au voits între într'o zi la prelegere. Ei au fost însă readuși la liniște prin intervenția directorului, și în ziua următoare cursurile s'au putut ține în toată regula. S'a făcut deci, ca de regulă, din tânțar — armăsar!

Ofițer român distins. Domnul *Emil Cosmuța*, locotenent în batalionul 2 de pioneri, staționat în Alba-Iulia, a fost decorat cu medalia „Signum laudis” pentru prestațiunile eminente, aduse trupelor tehnice. Aceasta e a treia distincție, dată dlui *Cosmuța*, care a mai fost decorat cu *ordul ernestin* al casei duilor de Saxa-Coburg, și din partea Maiestății Sale cu *medalii de aur* pentru merite militare, în urma unui curaj extraordinar, dovedit cu ocaziunea unor inundații mari,

Reuniunea sodalilor români din Cluj și-a ținut în 29 Martie adunarea generală anuală, constituinduse de nou, după cum urmează: Preșident a fost ales dl. *Eugen Pop Păcurariu*, vicepreșident *Petru P. Barițiu*, secretar *Andrieu Pora*, casar *Mihail Radu*, controlor *Teodor Târziu*, iar membrii în comitet: *Ioan Crețariu*, *Vasile Săncrăianu*, *Iosif Mihu*, *Ioan Duma*, *Vasile Rus*, *Teodor Chineț*, *George Moldovan* și *Petru Sănmiclăușan*.

De Ioan Vidu au apărut în tipografia diecezană din Arad: *Negruta*, cor mixt cu soli de tenor-sopran. Prețul 1 cor. 50 fl. (2 Lei.) *Coasa*, melodie populară. Prelucrare și armonizare. Prețul 60 fl. *Lugojana*, pentru o voce și pian. Prețul 1 cor. 50 fl. *Peste deal*... cor mixt cu soli compus pe motive din muzica populară română. Prețul 1 cor. 50 bani. *De Trifon Lugojanu: Cântări bisericești* pentru slujbe ocazionale din Molitvelnic (Evhologiu) ș. a. Prețul 8 cor. *De ducă*... Cor bărbătesc pe motiv popular. Prețul 1 cor. Se află de vânzare și la librăria arhidiecezană în Sibiiu (Nagyszeben).

Petrecere în Ofenbaia. Învățătorii din Lupșa și jur aranjază producțiune teatrală muzicală Joi la 30 Aprilie st. n. 1908 în localul „Casinei” din Ofenbaia cu ocaziunea conferinței învățătorilor din tractul Lupșa și Turda. Începutul la 7 oare seara. Prețul de intrare: de persoană 1.50 cor., de familie 3 cor. Venitul curat este destinat fondului protopresbiterial. Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor cuită pe cale ziaristică.

Pentru un articol de ziar. În Baniulca au fost arestați opt Bosniaci, pentru crima trădării de patrie, un preot, un redactor și 6 comercianți. Crima săvârșită a fost un articol de ziar, în care se spunea, că între Austro-Ungaria și Sărbia trebuie se ajungă lucrurile la războiu, fiindcă Sărbia nu poate concede Austro-Ungariei se clădească drum de fer în Sandjao. Redactorul a fost arestat pentru publicarea articolului, preotul pentru că l'a scris, iar cei 6 comercianți pentru că — l'au aprobat.

Încă unul. Din Budapesta a dispărut avocatul *Dr. Weiss Jenő*, lăsând însă în urma sa datorii destule neplătite. S'a dus la America, pentru ca se scape de creditori și poate și de alte năcazuri.

Congres matematic. În Roma s'a deschis Luni congresul internațional al matematicilor, în ființa de față a regelui, primarului, rectorului universității din Roma și a altor bărbați mari ai Italiei. La congres s'au prezentat mulți profesori de matematică, din lumea întreagă.

Mulțumită. La fondul „Dimitrian” înființat de curând în scopul înfrumetării interne a bisericii ce are a se zidi de nou în comuna *Reciu*, preamitații domni deputați ai sinodului protopresbiterial din tractul Mercuria au binevoit a contribui cu suma de 20 corone. Binevoiască a primi deci și pe această cale, atât marionimoșii contribuenți, cât și domnul colector *Dimitrie Muntheiu*, notariu cercual aici, mulțamita comitetului parohial. Preamărește Doamne cu puterea Ta pre ceice iubesc podoaba casei tale! *Reciu*, în 23 Martie 1908. *Ignatie Filip*, paroh, pres. comitetului parohial.

E interesant anunțul de noroc a lui *S. Heckscher* senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici, cât și în împrejurime, încât pe orice îl face atent asupra anunțului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Ce este deosebirea între un preparat real și unul ne real? Acela, că un preparat real, dacă devine cunoscut, rămâne în circulație; precând un preparat nefolositor dispăre tocmăi așa cum apare. Crema Margit a lui Földes este, precum adevăresc multe institute chemice, în toată privința nestricăcioasă, preparat curat, care menține frumusețea și vioiciunea feței până la adânci bătrânețe. E eschis, ca o damă, după folosirea cremei Margit, să capete crețe, sau să și peardă frumusețea feței. Timpul trece peste aceste dame, fără ca se lase urme. Se capătă în toate farmaciile și parfumeriile mai mari din lume, să se ceară necondiționat Crema Földes.

Teatru.

Sămbătă: Reprezentanția ultimă, *Der Pfarrer von Kirchfeld*, piesă populară în 4 acte,

A nagydisznódi járás főszolgabírájától.

Sz. 1708/1908.

[84] 1—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznódi járás Porcesd községben megüresedett községi jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Ezen állással a következő javadalmazás van összekötve:

1. 1600 K törzsfizetés,

2. Magánügyekbeni munkálatok után a vármegyei szabályrendeletben megállapított díjak.

Pályázók felhívattak, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6. §-a illetve az 1900. évi XX. t. cz. 3. §-a értelmében felszerelt és életkorukat, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismereteiket igazoló bizonyítványokkal ellátott pályázati kérvényeiket folyó évi április hó 30-ig délután 4 óráig alolirotthoz annál inkább nyújták be, mivel a később érkező folyamodványok nem fognak tekintetbe vétetni.

Nagydisznód, 1908. évi április hó 8.

Dr. Schuster
főszolgabíró.

Ad 225/908.

[78] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc, dela școala confesională gr.-or. română din Boholt, se escrie concurs, cu termen de 30 zile, dela prima publicare, în „Telegraful Român”, cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, să-și substearnă cererile instruite, conform legilor din vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiterial gr.-or. până la termenul susindicat, cu aceea observare, că alesul are îndatorirea de a instrui copii din școala de toate zilele, și cei de repetiție în cântările bisericești și a cânta cu ei Dumineca și sărbătoare în biserică.

Quincenalele, se vor socoti, numai după 5 ani de serviciu, neîntrerupt, începând dela alegere.

Făgăraș în 16 Martie 1908.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al tracului Făgăraș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3-10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai

1 Coupon 7 Coroane
1 Coupon 10 Coroane
1 Coupon 12 Coroane
1 Coupon 15 Coroane
1 Coupon 17 Coroane
1 Coupon 18 Coroane
1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru turiști, camgarn de mătăsă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricii de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantajul mușterilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de (48) 12—40 tot proaspătă.

Vită nobilitată
aleasă,
liferează

în cea mai bogată cantitate, firma

Kokeltaler

Erste Rebenveredlungsanlage
recunoscută deja de ani ca cea dintâi și cea mai solidă

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 59. (Ardeal).

Rog cereți listă pentru prețuri ilustrată! Lista pentru prețuri conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării Prin urmare se poate fiecare proprietar de vie, înainte de a face comanda, încredința despre promptitudinea firmei și bunătatea materialului. [307] 34—40

VASILIE BANN

SIBIIU

str. Ocnei 7 — str. Faurului 16

în casa sa proprie „La Cizma roșie”
cel mai mare

depozit de încălțăminte

pentru bărbați, femei și copii. Pentru provincie comandele se trimit recomandate, la caz de nu corăspund, se primesc îndărăpt în schimb. [90] 46—

Un comptoarist

pentru corespondență românească și ungurească găsește aplicare îndelungată.

(Ofertele să se adreseze sub E. B./44 la administrația acestei foi.) (81) 3—3

Aviz!

În facrica de Var din Orlat, se arde și expediază zilnic, în mare și mic, renumitul

Var de Orlat,

liber de piatră și sgră.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu & Co.
Orlat.

(82) 3—5

Câștigul cel
mai mare ev.
600,000 M.

**Anunț
de noroc!**

Câștigurile
le garan-
tează statul

Invitare la participarea
Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marelui loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebuie câștigate!

Câștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în cazul cel mai norocos de 600,000 M.

1 Premiu la 300,000 Mărci.

1 „ „ 200,000 „

1 „ „ 60,000 „

1 „ „ 50,000 „

1 „ „ 45,000 „

1 „ „ 40,000 „

1 „ „ 35,000 „

1 „ „ 30,000 „

1 „ „ 100,000 „

1 „ „ 60,000 „

1 „ „ 50,000 „

1 „ „ 40,000 „

1 „ „ 30,000 „

7 Câștiguri „ 20,000 „

1 Câștig „ 15,000 „

11 Câștiguri „ 10,000 „

46 „ „ 5,000 „

103 „ „ 3,000 „

163 „ „ 2,000 „

539 „ „ 1,000 „

693 „ „ 300 „

181 „ „ 200 „

În total conține loteria, care constă din 7 clase, 100.000 losuri cu 48,405 câștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebuie să câștige.

Cel mai mare câștig de cl. I. este în cazul cel mai norocos de 50,000 m., se ure în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere se stabilește oficiu, costă
losul original întreg . . . Cor. 7—
losul original de jumătate „ 3.50
losul originu de un sfert „ 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al câștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficiu, provăzută cu emblema statului, care la cerere îl trimite gratis și franco.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea câștigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

Comandele rog a se face prin mandat postal sau și prin ramburs.

Adresați-Vă cu comandele din cauza tragerii apropiate, cel mult până la

30 Aprilie

cu toată încrederea la (83) 1—6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in Hamburg.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRASCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34,

pentru că el le croiește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [25] 6—52

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui Anton Dreher A. G.

în Kőbánya (Steinbruch)

se recomandă cu înzistență P. T. Public.

Se poate procura în cele mai bune prăvălii.

Depositul principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 63—

Sibiiu — Nagyszeben.

Pentru
Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumșetare

Crema-MARGIT a lui Földes

delătură deja după vre-o câteva zile pistruiele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurății de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înalbește, în prospătescă și întinereste.

Prețul unei doze mici 1 cor., iar al unei doze mari 2 cor. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1-20 cor. Sapun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană.

Apă pentru față Margit 1 coroană. [200] 5—5

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul: **CLEMENS v. FÖLDES**

farmacist în ARAD.

Se capătă în toate farmaciile.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanția de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (146) 21—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut, ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Requisite de scris

se pot procura de la

Librăria archidiececană